

GENERALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

Andrzej Szweda-Lewandowski

Warszawa, 02-03-2022 r.

DOOŚ-TSOOŚ.411.1.2022.AP/TW

Pan

Marek Gróbarczyk

Sekretarz Stanu

Ministerstwo Infrastruktury

W odpowiedzi na pismo z dnia 28 stycznia 2022 r., znak: DGWiŻŚ-9.60.6.2022, w sprawie uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu programu wieloletniego pn. „Gospodarowanie zasobami wodnymi w Polsce” (dalej jako PGZWP), działając na podstawie art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 2373, ze zm.; dalej jako ustawa ooś), przedstawiam następujące stanowisko.

Głównym celem PGZWP jest zwiększenie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego oraz uzyskanie korzystnego bilansu wodnego (ochrona przed suszą i retencja wodna). Jako cele szczegółowe przyjęto zwiększenie dostępności transportowej śródlądowych dróg wodnych (podniesienie parametrów nawigacyjnych) oraz produkcja tzw. „zielonej energii” z hydroelektrowni uwzględnionych w planowanej infrastrukturze. Działania przewidziane w PGZWP obejmują: przywrócenie na 215 km Wisły parametrów pozwalających na zapewnienie warunków nawigacyjnych w co najmniej III klasie żeglowności oraz realizację 16 zadań inwestycyjnych, których efektem będzie wybudowanie 19 zbiorników wodnych. Założono, że planowane działania wpłyną na poprawę dostępności od strony lądu Portu Morskiego w Gdańsku oraz zwiększenie potencjału węzłów transportowych poprzez

umożliwienie integracji transportu drogowego i kolejowego z transportem wodnym. W ramach PGZWP planowana jest także budowa 7 elektrowni wodnych.

Przygotowana w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko prognoza oddziaływania na środowisko (dalej jako prognoza) dla PGZWP powinna w pełnym zakresie odpowiadać wymaganiom wynikającym z art. 51 ust. 2 ustawy ooś, według kolejności ustalonej w tym przepisie oraz przy zachowaniu warunków, o których mowa w art. 52 ust. 1 i 2 ww. ustawy. Prognoza powinna odnosić się do pełnej wersji projektowanego dokumentu i obejmować wszystkie planowane działania mogące oddziaływać na środowisko, niezależnie od ich statusu formalnego np. prawdopodobieństwa realizacji czy uzyskania dofinansowania. Zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy ooś, analizy zawarte w prognozie powinny dotyczyć zaplanowanych w PGZWP inwestycji, które uprzednio należy opisać adekwatnie do obecnej wiedzy o nich oraz zamierzeń i ustaleń w zakresie ich projektowania.

Istotna jest także ocena adekwatności proponowanych działań i celów szczegółowych do zakładanego celu głównego, przy uwzględnieniu korzystnych i niekorzystnych interakcji tych działań z innymi elementami, czynnikami i procesami, jak np. powiązanie konieczności przywrócenia na pewnym odcinku Wisły parametrów umożliwiających żeglugę lodołamaczy z transportem wodnym, czy budowę zbiorników wodnych z budową przy nich elektrowni wodnych do produkcji energii elektrycznej. Należy zwrócić szczególną uwagę na kompleksowość analiz, które powinny obejmować wszystkie istotne na objętym opracowaniem terenie uwarunkowania środowiskowe i antropogeniczne oraz zachodzące pomiędzy nimi relacje, zwłaszcza w kontekście potencjalnych kumulacji oddziaływań. Poszczególne planowane w ramach projektowanego dokumentu przedsięwzięcia i działania powinny być zawsze oceniane w kontekście wszystkich istotnych uwarunkowań i potrzeb, a także w kontekście pozostałych zapisów projektu. Szczegółowego opisanie i uzasadnienie wymagają interwencje na rzece Wiśle, których wdrożenie jest niezbędne do realizowania przez lodołamacze funkcji przeciwpowodziowych.

Zgodnie z art. 52 ust. 2 ustawy ooś, zasadne jest odniesienie się w prognozie do innych dokumentów z zakresu gospodarki wodnej o charakterze strategicznym (m. in. planu przeciwdziałania skutkom suszy, planu zarządzania ryzykiem powodziowym) oraz uwzględnienie informacji zawartych w sporządzonych dla nich prognozach. Ma to szczególne znaczenie w analizach dotyczących potencjalnych interakcji oraz kumulacji oddziaływań projektów wymienionych w PGZWP z działaniami i przedsięwzięciami istniejącymi, realizowanymi bądź planowanymi do realizacji, ujętymi w innych dokumentach. Ponadto, jeżeli dla uwzględnionych w PGZWP przedsięwzięć zostały opracowane raporty o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko lub wydane zostały decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach, to w prognozie należy również uwzględnić informacje wynikające z tych dokumentów.

W prognozie należy dokonać opisu stanu środowiska w sposób umożliwiający określenie rodzajów i skali przewidywanych oddziaływań oraz określenie zmian spowodowanych realizacją PGZWP, które mogą zaistnieć w przyszłości. Prognoza powinna umożliwić identyfikację na jak najwcześniejszym etapie potencjalnych kolizji z obszarami przyrodniczymi, kulturowymi oraz ewentualne konflikty społeczne. Szczególną uwagę należy

podczas oceny poświęcić ekosystemom, siedliskom i gatunkom wodnym i zależnym od wody.

W prognozie powinny zostać przedstawione opisy i wyniki szczegółowych analiz wpływu planowanych działań na wszystkie formy ochrony przyrody znajdujące się w obszarze oddziaływania tych inwestycji, w szczególności uwzględniając ich cele i przedmioty ochrony. Wskazane jest utworzenie zestawienia wszystkich form ochrony przyrody wymienionych w art. 6 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, z którymi kolidują planowane przedsięwzięcia. Analizy dotyczące obszarowych formy ochrony przyrody powinny odnosić się nie tylko do celów ochrony oraz działań wynikających z zapisów planów ochrony lub planów zadań ochronnych (lub w przypadku ich braku do tymczasowych celów ochrony dla gatunków i ich siedlisk oraz siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000), ale także do katalogów zakazów obowiązujących wobec poszczególnych form ochrony przyrody, określonych zarówno w ustawie o ochronie przyrody (dla parków narodowych i rezerwatów), jak i poszczególnych aktach ustanawiających pozostałe obszarowe formy ochrony przyrody. Należy także określić wpływ ww. inwestycji na prawnie chronione gatunki fauny i flory, zwłaszcza na przedstawicieli ichtiofauny jako grupy najbardziej narażonej na oddziaływanie ze strony urządzeń wodnych i zagospodarowania wód. Należy podkreślić, że analiza wpływu realizacji postanowień dokumentu na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego powinna z podobną uwagą traktować zarówno sytuacje bezpośredniego zagrożenia dla gatunków i siedlisk przyrodniczych, jak również oddziaływania pośrednie. Opis wpływu zawartych w PGZWP zamierzeń inwestycyjnych należy przedstawić z uwzględnieniem oddziaływań indywidualnych, jak i skumulowanych.

Prognoza w sposób rzetelny powinna określać wpływ realizacji PGZWP na cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów. Przy analizach dotyczących wpływu na środowisko, w tym na obszary Natura 2000, koniecznym jest wskazanie nie tylko samego charakteru oddziaływań, ale również określenie czy są one znaczące. We wnikliwy sposób należy zbadać kwestię wpływu PGZWP na obszary Natura 2000, w szczególności na siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt, będące przedmiotami ochrony w tych obszarach. Należy podkreślić, że analizy w powyższym zakresie powinny uwzględniać wszystkie obszary Natura 2000, na które może wpływać dana inwestycja, niezależnie od tego, czy przedsięwzięcie realizowane jest w granicach obszaru, czy poza nim. Uwzględnienia wymaga także wpływ przedsięwzięć na powiązania między obszarami Natura 2000. W przypadku identyfikacji znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000 w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 17 ustawy ooś lub braku możliwości wykluczenia tego oddziaływania, należy podkreślić, że zgodnie z art. 55 ust. 2 ustawy ooś, projekt dokumentu nie może zostać przyjęty, jeżeli ze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika, że jego realizacja może znacząco negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000, a nie zostaną spełnione łącznie wszystkie przesłanki, o których mowa w art. 34 ustawy o ochronie przyrody. Zgodnie ze wspomnianym przepisem można zezwolić na realizację dokumentu mogącego znacząco negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000, jeśli przemawiają za tym niezbędne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym. Powyższa przesłanka może zostać uznana tylko w przypadku braku rozwiązań alternatywnych oraz przy zapewnieniu wykonania kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zagwarantowania spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000. W przypadku gdy znaczące

negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, nadrzędny interes publiczny odnosi się wyłącznie do: ochrony zdrowia i życia ludzi, zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego i uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędnym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego. W sytuacji, gdy przyjęcie dokumentu, który może znacząco negatywnie oddziaływać na siedliska i gatunki priorytetowe, wynika z innych koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, przed przyjęciem dokumentu, wymagane jest uzyskanie opinii Komisji Europejskiej. Mając na uwadze przytoczone przepisy, w przypadku stwierdzenia znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000, należy w prognozie wyraźnie wykazać i uzasadnić istnienie wymienionych przesłanek. W prognozie powinno także znaleźć się odniesienie do kwestii rozprzestrzeniania się gatunków obcych, w szczególności gatunków inwazyjnych, w przypadku których często tempo kolonizacji nowych obszarów jest zależne od stopnia przekształcenia naturalnych siedlisk.

W wyniku realizacji działań związanych bezpośrednio z gospodarką wodną oraz ingerencją w wody powierzchniowe i podziemne, należy spodziewać się oddziaływań wpływających na możliwość osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód oraz celów środowiskowych dla obszarów chronionych. W związku z powyższym należy dokonać stosownej analizy adekwatnie do zakresu i stopnia szczegółowości prognozowanego dokumentu. Oznacza to, że inwestycje posiadające konkretne lokalizacje powinny zostać ocenione zgodnie z ich przewidywanym oddziaływaniem na konkretne jednolite części wód i wskazane dla nich cele środowiskowe. Dodatkowo, w analizie należy uwzględnić odcinki rzek priorytetowe dla udrożnienia ciągłości morfologicznej w kontekście osiągnięcia dobrego stanu i potencjału jednolitych części wód powierzchniowych. Analizy powinny zostać przedstawione zarówno w sposób jednostkowy, jak i skumulowany.

Zgodnie z treścią art. 51 ust. 2 pkt 3 ustawy ooś, prognoza powinna także w sposób uzasadniony i racjonalny przedstawić rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu. Natomiast, propozycje w zakresie metod monitoringu skutków realizacji zadań wynikających z realizacji PGZWP powinny być opracowane tak, aby pozwoliły na zbadanie rzeczywistych skutków środowiskowych realizacji postanowień tego dokumentu, m. in. na określenie, czy właściwie oceniono skalę i zasięg oddziaływania na środowisko poszczególnych działań, w tym na przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 oraz na ocenę skuteczności zaproponowanych działań minimalizujących.

Dla właściwej oceny planowanych działań należy starannie przeanalizować i uwzględnić podczas wnioskowania, zapisy wszystkich istotnych dla jego funkcjonowania dokumentów strategicznych, w tym planów gospodarowania wodami, planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz Krajowego Programu Żeglugowego do 2030. Zasadne jest, aby podmiot opracowujący prognozę zapoznał się i uwzględnił, w trakcie analiz i sporządzania opracowania, konkluzje z opinii Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska przygotowanych w ramach strategicznych ocen oddziaływania na środowiska dla projektów dokumentów z zakresu gospodarki wodnej – oprócz wyżej wymienionych, także tych które dotyczą planu przeciwdziałania skutkom suszy i programu przeciwdziałania niedoborowi wody.

Przy opracowywaniu prognozy należy uwzględnić także wytyczne Komisji Europejskiej do strategicznej oceny oddziaływania na środowisko pod kątem uwzględniania zmian klimatu oraz różnorodności biologicznej. Zaleca się potraktowanie ze szczególną uwagą analiz o charakterze przestrzennym oraz przedstawienie lokalizacji planowanych działań na tle innych form wykorzystywania przestrzeni (np. korytarzy ekologicznych czy obszarów chronionych) na mapach. Podobne zalecenie dotyczy wszelkich innych istotnych zjawisk o charakterze przestrzennym oraz interakcji tych zjawisk.

ANDRZEJ SZWEDA-LEWANDOWSKI
Generalny Dyrektor
Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/